

д-р АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА

**ПОСЛЕДИЦИ ОД ЗАКЛУЧОЦИТЕ ОД САМИТОТ НА НАТО ВО ВЕЛС
ВО ОДНОС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Во заклучоците кои произлегоа од последниот самит на НАТО во Велс, доминараа две теми кои ќе имаат особено влијание врз текот на евроатлантските интеграции. Првата доминатна тема (за која меѓу другото, во заклучоците се посветени повеќе од 17 точки) е украинската криза и припојувањето на Крим кон Русија, како и непочитувањето, според НАТО, на принципите на меѓународното право од страна на Руската федерација во однос на кризата. Втората доминантна тема, е новата безбедносна стратегија на НАТО, со која се предвидува потенцирање и засилување на безбедносните системи во источните земји членки на НАТО, преку воспоставување на нови сили за готовност – способни за брза интервенција по однос на потенцијални закани и предизвици, преку утрдување на т.н. „нови бази“ во најдалечните источни земји на НАТО како Балтичките земји, Романија и други, како и засилување и модернизирање на воениот апарат на Украина.

Овие две теми, иако не експлицитно, но читајќи меѓу редови, придонесоа за потврдување на хипотезата за отпочнување на нова Студена војна или продолжување на старата, и на некој начин ја официјализираа веќе актуелната борба за поделба на сфери на влијание Североатлантската алијанса и Руската федерација.

Така, дебатата за Студената војна всушност го отвори прашањето: дали навистина Студената војна заврши на состанокот во Јалта во 89' г. меѓу Горбачов и Буш, на кој, и двајцата претседатели заемно прогласија дека војната заврши, или пак таа никогаш не прекина, за што говорат подоцнежните изјави на претседателот Буш, дека победници од Студената војна се Соединетите Американски држави, што пак, не наведува да помислиме дека САД никогаш не ја напуштиле логиката на војната, во која некој треба да губи и некој да победува, и дека никогаш не ја прекинале трката за превласт како и борбата за освојување на сфери на влијание.

Во прилог на ова ќе речеме дека, тргнувајќи од Лондонската декларација на НАТО од 1990 г. за трансформираната Североатланска алијанса, врз основа на која Алијансата ги прогласи за пријатели поранешните Советски држави и земји од

Варшавскиот пакт, дека врз основа на неа, Алијансата всушност почна полека да се проширува кон нив. За ова сведочат историските проширувања на НАТО кои следеа пост-Студената војна, а кои се однесуваа на, германската реунификација во '90 година, на проширувањето кон Чешка, Унгарија и Полска во 1999 год., понатаму на проширувањето кон Бугарија, Естонија, Летонија, Литванија, Романија, Словачка и Словенија во 2004 година, и последно, проширувањето кон Албанија и Хрватска во 2009 година. Овие проширувања, го потврдуваат непочитувањето на погоре споменатиот централен договор за крајот на Студената војна, меѓу САД и поранешниот Советски сојуз. Освен тоа, воспоставувањето на т.н. Партнерства за мир со трети земји, како на пример со Украина во 1995 год, по претходно остварениот меѓусебен *Интензивен дијалог*, или пак доставувањето на нови покани за членство како онаа адресирана до Грузија во 2008 г., да се вклучи во Акцискиот план за проширување на НАТО, дотолку повеќе нѝ кажуваат дека Студената војна и борбата за превласт врз руските сфери на влијание, никогаш не престанала да се води.

Гледано низ призмата на украинската криза, оваа реторика на Студена војна, се забележа преку директниот судир меѓу двајцата традиционални противници, и тоа на почетокот, преку протестанти на Киевскиот мајдан насочени кон соборување на режимот на претседателот Јанукович, додека подоцна, преку т.н. посредна војна (*proxy war*) која во моментот се одвива во Источна Украина помеѓу овие две страни.

Што се однесува пак до втората, односно новата безбедносна стратегија. Од неа произлегува дека, со потенцирањето и засилувањето на безбедносните системи во источните земји на НАТО и со воспоставувањето на нови сили за готовност за брз интервенција во однос на потенцијални закани и предизвици, предвидени за распределба во источните земји членки како Балтичките земји или пак Полска и Романија, Алијансата се реанимира и се подготвува за директно справување со надворешните закани, кои во заклучоците од Самитот, иако никаде експлицитно не наведени, но се однесуваат пред се' на Руската федерација. Освен ова, воспоставувањето на т.н. "нови бази" во овие земји, кои според професорот Коен од САД, претставува само една маска за утврдување на постојани воени бази, кои би биле спротивни на духот на историскиот договорот меѓу НАТО и Русија за завршување на Студената војна, заедно со инсталирањето на програмата за противракетна одбрана на НАТО, ова се знаци на возобновување на политичката и воената реторика на Студената војна.

Од друга страна пак, борбата за освојување на сфери на влијание, што се однесува до руската страна, која е дел од стратегијата за повторно враќање на светската сцена како голема сила во меѓународните односи, тоа може да се согледа во создавањето на Евроазиската економска унија на кратко Евроазиската унија. Оваа унија, предвидена да стапи во сила на 1 јануари 2015 година, како наследник на Евроазиската економска заедница од 2000 година, претставува пандан на Европската унија, и моментално ги вклучува Белорусија, Казакстан и Русија, и од 10 октомври оваа година ја вклучува и Ерменија. Целите на оваа Унија, кои на почетокот би биле консолидација на нејзината економска заедничка сфера и на негување на соработката со Кина¹, на долга стаза, би имале претензии за ширење и за воспоставување на нов политички поредок на евроазискиот континент, кој би ги вратил прагматизмите на Студената војна и на борбата за освојување на сфери на влијание.

Но, навраќајќи се на влијанието што овие две теми ќе го имаат врз евроатлантските интеграции, имено, тие значајно ќе влијаат врз целокупната насока на интеграциските процеси, како на политиките за проширување на НАТО, така и на политиките за проширување на Европската унија, а доказот за тоа веќе го споменавме, тоа е Ерменија - земја која е вклучена во програмите за Партнерство за мир на НАТО, но која минатата година се откажа од евроинтегративните аспирации за да се приклучи кон Евроазиската унија.

На крај, да заклучиме што се однесува до Република Македонија и до начинот на којшто таа треба да ги остварува своите евроатлантски аспирации. Со оглед на тоа дека не постојат суштински промени во однос на нејзините интеграциски перспективи нити во Североатлантската алијанса нити во Европската унија, би можело да се рече Република Македонија треба да продолжи да ја води својата надворешна политика и евроинтеграциски заложби повикувајќи се на пресудата на Меѓународниот суд на правдата во Хаг, која го санкционира прекршувањето на Привремената спогодба од страна на Грција, и дека треба да продолжи да си ги негува сопствените интереси во еден поширок спектар на меѓународните односи.

¹ првите знаци на зацврстена соработка се согледуваат во потпишувањето на новиот договор за испорака на гас меѓу Русија и Кина, во мај оваа година, кој изнесува околу 400 милијарди долари, и со кој всушност Русија ќе ја снабдува Кина со гас во следните 30 години

